

Petr Chelčický

O očištcí
pravém a jistém
a nejistém

V jazyce 21. století



První kapitola

O očistci pravém a jistém a nejistém

První kapitola

Petr Chelčický

Úvod

První kapitola traktátu *O očistci pravém a jistém a nejistém* staví čtenáře před zásadní otázku: kde může člověk hledat skutečné a spolehlivé očištění od hříchu? Chelčický nevede vzdálenou teologickou rozpravu, ale zápas o jistotu víry. Neptá se především na to, jak si lidé očištěc představují, nýbrž na to, co o pravém očištění říká evangelium a apoštolové.

Jeho odpověď je jednoznačná: pravé očištění není v nejistých lidských představách ani v posmrtném místě, o němž člověk nemá pevné biblické ujištění. Pravý a jistý očištěc je podle Chelčického v samotném Ježíši Kristu, v jeho slovu a v jeho prolité krvi.

Slovo „očištěc“ je proto v tomto převodu ponecháno tam, kde je pro autora nosným polemickým pojmem. Neoznačuje zde jen místo po smrti, ale především skutečný způsob očištění: Kristovo odpuštění, působení jeho slova, moc jeho krve a také utrpení a zkoušky, které věřící člověk snáší v tomto světě.

Text tak není pouze kritikou určitého učení, ale především návratem k jádru křesťanské víry. Chelčický vede čtenáře k tomu, aby svou jistotu nehledal v tom, co je nejisté, ale v Kristu, který podle biblického svědectví očišťuje dokonale a spolehlivě.

Ediční poznámka

Tato e-kniha zpřístupňuje první kapitolu traktátu Petra Chelčického *O očistci pravém a jistém a nejistém* v jazyce 21. století.

Text vychází z rukopisné předlohy dochované v Pařížském sborníku na fol. 195b–208a. Při přípravě převodu byla použita transkribovaná podoba tohoto rukopisu, kterou zpřístupnil Jaroslav Boubín v edici *Petr Chelčický, Spisy z Pařížského sborníku* (Praha 2008).

Nejde o kritickou edici původního staročeského textu, ale o jeho čtenářský převod do současné češtiny. Při převodu byla zachována významová věrnost originálu, současně však byl text jazykově upraven tak, aby byl srozumitelný dnešnímu čtenáři.

Biblické odkazy a vysvětlivky jsou uvedeny v poznámkách pod čarou. Biblické citace jsou převzaty z Českého ekumenického překladu. Po otevření odkazu se lze zpět do hlavního textu vrátit pomocí návratové šipky.

Ilustrační obrázek na obálce byl vytvořen pomocí nástrojů umělé inteligence.

O očištcí pravém a jistém a nejistém – první kapitola [1].

Evangelisté i svatí apoštolové ukazují, že ten pravý a jistý očištec [2] pravé a jisté svaté církve, vyvolené nevěsty Ježíše Krista, je v Kristu Ježíši, v jeho slovu a v jeho předražené krvi.

Nejprve svatý Matouš ukazuje, že pravé očištění je v Kristu Ježíši. Když ke Kristu přišel malomocný a prosil ho: „Pane, chceš-li, můžeš mě očistit,“ Ježíš vztáhl ruku, dotkl se ho a řekl: „Chci, buď čistý.“ A hned byl od svého malomocenství očištěn. [3]

Ten malomocný představuje všechny, kdo jsou malomocní na duši. Když se od svých hříchů obrátí ke Kristu, zanechají jich a budou ho prosit o odpuštění, Kristus jim hříchů odpustí a očistí je od nich, tak jako očistil i tohoto malomocného. Neboť Pán Bůh [4] říká: „Budu milostivý k jejich nepravostem a na jejich hříchů už nevzpomenu.“ [5] A jestliže na jejich hříchů už nevzpomene, nepošle je kvůli nim do pekelného očištcce, neboť je už sám očistil.

Proto také svatý Pavel říká: „Kristus byl jednou obětován, aby zahladil hříchů mnohých.“ [6] A jinde svatý Pavel říká: „Když vykonal očištění od hříchů, usedl po Boží pravici.“ [7] Tato slova ukazují, že pro věřící a opravdově kající lidi je pravé očištění v samém Ježíši.

Za druhé sám Pán Ježíš ukazuje, že pravé očištění je v jeho slovu, když říká: „Vy jste již čisti pro slovo, které jsem vám mluvil. Zůstávejte ve mně a já ve vás.“ [8] Hle, neukázal jim nikde žádné jiné místo, kde by měli být očištění, nýbrž jen sebe samého.

Za třetí svatý Jan ukazuje, že v Kristově krvi je pravé a plné očištění pro opravdově a věrně kající lidi, když říká: „Jestliže však chodíme ve světle, jako je on ve světle, máme společenství mezi sebou a krev Ježíše, jeho Syna, očišťuje nás od každého hříchu.“ [9]

A svatý Pavel říká: „Jestliže krev kozlů a býků pokropením posvěcuje poskvrněné k očištění těla, tím spíše Kristova krev očistí naše svědomí od mrtvých skutků ke službě živému Bohu. Vždyť Kristus skrze svatého ducha [10] obětoval sám sebe neposkvrněného Bohu. A proto je prostředníkem nové smlouvy,“ [11] neboť nás svou vlastní smrtí smířil s Bohem Otcem. [12]

Proto také svatý Pavel říká: „Kristus miloval svou církev a vydal sám sebe za ni, aby ji posvětil a očistil koupelí vody ve slovu života, [13] aby ji postavil před sebe jako slavnou církev, která nemá poskvrnu ani vrásku ani nic podobného, ale aby byla svatá a neposkvrněná.“ [14] Tím se ukazuje, že Kristova církev se nemá chystat do jiného, neznámého očištěnce, jako se do něj chystá Luciferova církev. [15]

Ale Kristova církev mu věří a s plnou důvěrou o něm říká: „Tomu, který je vládcem králů země a který nás miloval, svou krví nás omyl od našich hříchů a učinil nás královstvím a kněžstvími Bohu, svému Otcí – jemu buď sláva a vláda na věky věků. Amen.“ [16]

V tomto světě jsou očištěncem Kristovy církve také všechna ďábelská pokušení, všechna protiventství, úzkosti a zármutky i tělesné bolesti. Jimi se církev

v trpělivosti očišťuje a skrze ně směřuje do Božího království. Jak říká svatý Pavel: „Milí bratři, do Božího království musíme vejít skrze mnohá utrpení, zármutky a protivenství.“[\[17\]](#)

Svatý Jan je viděl jako veliký zástup, který nikdo nemohl spočítat, ze všech národů, kmenů, lidí a jazyků. Stáli před trůnem a před Beránkem, byli oblečeni do bílých rouch a v rukou měli palmové ratolesti.[\[18\]](#)

A níže svatý Jan říká: „Tu ke mně promluvil jeden ze starců a zeptal se: ‚Kdo jsou tito, oblečení do bílých rouch, a odkud přišli?‘ Řekl jsem mu: ‚Pane můj, ty to víš.‘ A on mi řekl: ‚To jsou ti, kteří přišli z velikého soužení. Vyprali svá roucha a vybělili je v Beránkově krvi. Proto jsou před Božím trůnem a slouží mu dnem i nocí v jeho chrámě.‘“[\[19\]](#)

Toto svědectví je z nebe: tyto zástupy neomyly ani nevybělily své roucho, které představuje jejich ctnosti a nevinnost, nikde jinde, v žádném očiřtci, nýbrž jedině ve velikém soužení na tomto světě a v Kristově krvi.

Toto je ta jistá očiřtná lázeň, kterou Ježíš Kristus připravil vlastní rukou a přikázal vlastními ústy své vyvolené nevěstě, když řekl: „Pijte z toho všichni, neboť toto je má krev nové smlouvy, která se prolévá za mnohé na odpuštění všech hříchů.“ Toto je víra jednou provždy svěřená svatým o pravém a jistém očiřtci.[\[20\]](#)

Biblické odkazy a vysvětlivky

[1]

Nebo volněji: O pravém a **nepochybném** očištcí a o očištcí **pochybném**

↩

[2]

Poznámka: Slovo „*očištec*“ je v tomto převodu ponecháno tam, kde je v textu nosným polemickým pojmem. Chelčický jím nemíní především posmrtné místo, ale pravý a jistý způsob očištění: v Kristu, v jeho slovu, v jeho krvi a také v utrpeních nesených trpělivě v tomto světě. Tam, kde text mluví o samotném účinku, je užito slovo „*očištění*“.

↩

[3] Mt 8,2–3

Tu k němu přistoupil malomocný, padl před ním na zem a řekl: „Pane, chceš-li, můžeš mě očistit.“ On vztáhl ruku, dotkl se ho a řekl: „Chci, buď čist.“ A hned byl očištěn od svého malomocenství.

Mk 1,40–41

Přijde k němu malomocný a na kolenou ho prosí: „Chceš-li, můžeš mě očistit.“ Ježíš se slitoval, vztáhl ruku, dotkl se ho a řekl: „Chci, buď čist.“

L 5,12

V jednom městě, kam Ježíš přišel, byl muž plný malomocenství. Jakmile Ježíše spatřil, padl tváří k zemi a prosil ho: „Pane, chceš-li, můžeš mě očistit.“ On vztáhl ruku, dotkl se ho a řekl: „Chci, buď čist.“ A hned se jeho malomocenství ztratilo.

K těmto textům lze doplňkově srovnat také úryvek z videa na webu JW.ORG:

[Dobrá zpráva podle Ježíše – Ježíš uzdravuje malomocného](#)



[4]

Poznámka: Po slovech „*Pán Bůh říká*“ apoštol Pavel cituje z Jr 31,34b:

„Všichni mě budou znát, od nejmenšího do největšího z nich, je výrok Hospodinův. Odpustím jim jejich nepravost a jejich hříchy už nebudu připomínat.“

V úvodu k Českému ekumenickému překladu, v části *Vysvětlivky*, bod 3 (*Jména*), překladatelé uvádějí, že Boží jméno „jahvé ... v navázání na starou českou tradici nahrazujeme slovem Hospodin“. Stejnou zásadu potvrzuje také poznámka pod čarou k verši Ex 3,14: „Jméno **Jahve** (jež nahrazujeme českým Hospodin) vždycky připomínalo Izraeli Boha blízkého, Spasitele.“

Z uvedeného vyplývá, že Chelčickým použité slovo **Pán** zde nahrazuje Boží jméno **Jahve**.



[5] Žd 8,12

„Slituji se nad jejich nepravostmi a na jejich hříchy už nevzpomenu.“



[6] Srov. Žd 9,28

tak i Kristus byl jen jednou obětován, aby na sebe vzal hříchy mnohých; po druhé se zjeví ne už kvůli hříchu, ale ke spáse těm, kdo ho očekávají.



[7] Žd 1,3b

Když dokonal očištění od hříchů, usedl po pravici Božího majestátu na výsostech



[8] J 15,3–4a

„Vy jste již čisti pro slovo, které jsem k vám mluvil. Zůstaňte ve mně, a já ve vás.“



[9] 1 J 1,7

Jestliže však chodíme v světle, jako on je v světle, máme společenství mezi sebou a krev Ježíše, jeho Syna, nás očišťuje od každého hříchu.



[10]

Poznámka: Řecké slovo πνεῦμα (*pneúma*) znamená „duch“, ale také „dech“ či „vítr“. V tomto místě je chápáno ve smyslu Božího působení nebo síly. Srov. SOUČEK, Josef B. *Řecko-český slovník k Novému zákonu*. 6. vyd. Praha, 2003, s. 212; viz též ŠTIFTER, Josef. *Malá biblická konkordance*. 2. vyd. Praha, 1953, s. 57.

Zápis „*svatý duch*“ s malým písmenem odpovídá staročeskému jazykovému úzu. Ačkoli Chelčický užívá i trojiční terminologii své doby, pojem „duch“ není v jeho textech systematicky pojímán jako vlastní jméno, nýbrž jako biblické označení Božího působení.



[11] Žd 9,13–15a

Jestliže již pokropení krví kozlů a býků a popel z jalovice posvěcuje poskvrněné a zevně je očišťuje, čím více krev Kristova očistí naše svědomí od

mrtvých skutků k službě živému Bohu! Vždyť on přinesl sebe sama jako neposkvrněnou oběť Bohu mocí Ducha, který nepomíjí. Proto je Kristus prostředníkem nové smlouvy.



[12] Srov. Ř 5,10–11

Jestliže jsme my, Boží nepřátelé, byli s Bohem smířeni smrtí jeho Syna, tím spíše nás smířené zachrání jeho život. A nejen to: chlubíme se dokonce Bohem skrze našeho Pána Ježíše Krista, který nás s ním smířil.



[13]

Poznámka: Obraz křestní očisty spojené s Kristovým slovem, nikoli pouhého vnějšího obmytí.



[14] Ef 5,25b–27

jako si Kristus zamiloval církev a sám se za ni obětoval, aby ji posvětil a očistil křtem vody a slovem; tak si on sám připravil církev slavnou, bez poskvrny, vrásky a čehokoli podobného, aby byla svatá a bezúhonná.



[15]

Poznámka: „*Luciferova církev*“ je Chelčického polemičké označení pro ty, kdo se navenek hlásí ke Kristu, ale podle autora opouštějí pravé očistění v Kristu, jeho slovu a krvi a spoléhají na jiný, nejistý očištěc.



[\[16\]](#) Zj 1,5–6

od Ježíše Krista, věrného svědka, prvorozeného z mrtvých a vládce králů země. Jemu, jenž nás miluje a svou krví nás zprostil hříchů a učinil nás královským kněžstvem Boha, svého Otce – jemu sláva i moc navěky. Amen.



[\[17\]](#) Srov. Sk 14,22

Všude tam posilovali učedníky a povzbuzovali je, aby vytrvali ve víře; říkali jim: „Musíme projít mnohým utrpením, než vejdemo do Božího království.“



[\[18\]](#) Zj 7,9

Potom jsem viděl, hle, tak veliký zástup, že by ho nikdo nedokázal sečíst, ze všech ras, kmenů, národů a jazyků, jak stojí před trůnem a před tváří Beránkovou, oblečení v bílé roucho, palmové ratolesti v rukou.



[\[19\]](#) Zj 7,13–15a

Jeden z těch starců na mne promluvil: „Kdo jsou a odkud přišli ti v bílém rouchu?“ Řekl jsem: „Pane můj, ty to víš!“ A on mi řekl: „To jsou ti, kteří přišli z velikého soužení a vyprali svá roucha a vybělili je v krvi Beránkově. Proto jsou před trůnem Božím a slouží mu v jeho chrámě dnem i nocí; a ten, který sedí na trůnu, bude jim záštitou.“



[20] Srov. Ju 1,3b

abyste zápasili o víru, jednou provždy odevzdanou Božímu lidu.



Doslov

První kapitola traktátu ukazuje Chelčického jako autora, který se nespokojuje s náboženskou představou jen proto, že je rozšířená nebo tradičně přijímaná. Vede čtenáře zpět k otázce, co je pevně dosvědčeno v Písmu a kde může člověk najít skutečnou jistotu před Bohem.

Jeho odpověď je soustředěná na Krista. Pravé očištění není podle něj rozděleno mezi mnoho nejistých prostředků, ale vychází z jednoho základu: z Kristovy oběti, z jeho slova a z jeho krve. Člověk, který se odvrací od hříchu a obrací se ke Kristu, není ponechán v nejistotě. Má se opřít o Boží milosrdenství, o Kristovo odpuštění a o svědectví apoštolů, že krev Ježíše Krista očišťuje od každého hříchu.

Důležité je také Chelčického pojetí utrpení. Protivenství, zármutky, bolesti a pokušení nejsou v této kapitole líčeny jako samoučelné trápení, ale jako součást cesty, na níž se člověk učí trpělivosti, věrnosti a hlubší důvěře v Boha. Očista se tedy neodehrává v neznámém prostoru mimo lidský život, ale už zde, v zápase víry, v každodenním nesení těžkostí a v přilnutí ke Kristu.

Právě v tom může být tento starý text blízký i dnešnímu čtenáři. Nevyzývá k úzkosti z nejistého posmrtného osudu, ale k důvěře v toho, kdo podle evangelia

říká: „Chci, buď čistý.“ Chelčického důraz je prostý a silný: kdo hledá pravé očištění, nemá je hledat mimo Krista. V něm je odpuštění, jistota i naděje.

Petr Chelčický

O očištění pravém a jistém a nejistém

První kapitola

Biblické odkazy jsou převzaty z Českého ekumenického překladu, Česká
biblická společnost, 1995.

Digitální vydání

vcelkakorektorka.cz

2026

Jazyková modernizace a poznámkový aparát © Pavel Dolejš 2026

Creative Commons BY-NC-SA 3.0 CZ